

20.03.23
8-Б(1гр.), 8-В
Укр.мова
Вч.: Харенко Ю.А.

**Звертання непоширені та
поширені .**

Риторичне звертання.

Розділові знаки при звертанні

Сьогодні на уроці ти:

- пригадаєш і поглибиш знання про поширені й непоширені звертання;
- навчишся знаходити звертання в тексті й використовувати їх у власному мовленні;
- удосконалиш вміння виділяти звертання у реченні інтонацією і розділовими знаками.

Пригадай

Що таке звертання?

Звертання - це слово чи сполучення слів, яке називає особу чи предмет, до яких звертається мовець. **Земле**, ти завжди була годувальницею для людей.

Якими частинами мови виражаються звертання?

Звертання виражається іменником у формі Кл.в. або у Н.в. в значенні Кл.в., іноколи іншими частинами мови в значенні іменника. **Кохайтесь, чорнобріві**, та не з москалями.

Чи є звертання членом речення?

Звертання не виступає членом речення і не утворює з іншими членами речення словосполучень

Види звертань за будовою

```
graph TD; A[Види звертань за будовою] --> B[Непоширене (виражене одним словом)]; A --> C[Поширене (виражене групою слів)]; B --> D["Ніночко, у тебе ж глибокий потяг до літератури! (О. Донченко)"]; C --> E["Дорогий діду, а які у сонця ключі? (М. Стельмах)"];
```

Непоширене
(виражене
одним словом)

Ніночко, у тебе ж
глибокий потяг до
літератури!
(О. Донченко)

Поширене
(виражене
групою слів)

Дорогий діду, а які у
сонця ключі?
(М. Стельмах)

Власне звертання

- називає конкретну особу чи осіб, увагу яких привертає мовець до свого висловлювання: **Тепер скажи мені, Оверку, за що ти воюєш?**

Риторичне звертання

- Не розраховане на безпосередню реакцію тих, кому воно адресоване. Воно стосується відсутніх осіб, тварин або неживих предметів: **Бідна волошко, чому ти у житі, а не на клумбі волієш рости?**

Розділові знаки при звертанні

№	Позиції	Приклади	Схеми
1.	На початку речення - після звертання	<i>Україно моя, Україно, я для тебе на світі живу. (Д. Павличко).</i>	[Зв,зв,...] .
2.	У середині речення - з обох боків	<i>Здрастуй,мій сонячний краю, ти снишся мені і тут. (Олесь Гончар).</i>	[...,зв,...] .
3.	У кінці речення - перед звертанням	<i>Встає Кобзарева зоря над тобою,моя Україно! (Я.Ярош)</i>	[...,зв!]
4.	Якщо звертання на початку речення вимовляється з окличною інтонацією, то після нього ставимо знак оклику	<i>Українці мої! Дай вам Боже і щастя, і сил. (В. Баранов).</i>	[Зв!...] .
5.	Якщо перед звертаннями є підсилювальні частки о, ой , то після них кома не ставиться	<i>О хмарко грайлива, яка ти щаслива! (І. Гнатюк).</i>	[О зв,...] .
6.	Вигуки від звертання відділяються комами	<i>Ох, пісне, чому, як той птах, не летиш? (М.Рильський)</i>	[Ох ,зв,...] ?

Проблемне завдання

Утворіть від імен звертання:

- 1) Володя, Катя, Василь, Андрій;
- 2) Микола, Ніна, Галина, Саша;
- 3) Вікторія, Лідія, Надія, Софія ;
- 4) Марко, Вадик, Василько, Сергійко;
- 5) Петро, Максим, Едуард, Богдан ;

Перевір себе:

- 1. Володю, Катю, Василю, Андрію;*
- 2. Миколо, Ніно, Галино, Сашо;*
- 3. Вікторіє, Лідіє, Надіє, Софіє;*
- 4. Марку, Вадику, Васильку, Сергійку;*
- 5. Петре, Максиме, Едуарде, Богдане.*

Укажіть рядок, у якому всі слова є риторичними звертаннями.

- А** боярине, друже, луже;
- Б** пісне, мамо, подруго;
- В** земле, чоловіче, радосте;
- Г** пам'яте , весно, юносте;
- Д** серце, море, діти.

Знайди поширене звертання

А

Тож вирушаймо, друзі, в путь.

Б

Сміло, поете, підходь й людство громами буди!

В

Надіє, не гасни, ще трохи в душі побрини.

Г

Зоре моя вечірняя, зійди над горою.

Запишіть речення ,
розставте розділові знаки,
накресліть схеми
речень із звертаннями.

Диктант-взаємоперевірка

- 1.Весно ох довго ж на тебе чекали!*
- 2.Не ображайся Кириле Петровичу що я тобі екзамен влаштував.*
- 3.Шевченку Відгук дум своїх чи чуєш ти у нашім співі?*
- 4.Зашуми широкий Дніпре розкажи мені як здіймав високі хвилі у грозові дні.*
- 5.О краю мій тужу я за тобою!*
- 6.Ой Морозе Морозенку ти славний козаче! За тобою Морозенку вся Вкраїна плаче.*

Перевір

1. Весно, ох довго ж на тебе чекали! (Зв,...!)
2. Не ображайся, Кириле Петровичу, що я тобі екзамен влаштував. (..,зв,..)
3. Шевченку! Відгук дум своїх чи чуєш ти у нашім співі? (Зв!...?)
4. Зашуми, широкий Дніпре, розкажи мені, як здіймав високі хвилі у грозові дні. (..,зв,..)
5. О краю мій, тужу я за тобою! (О зв,...!)
6. Ой Морозе, Морозенку, ти славний козаче! За тобою, Морозенку, вся Україна плаче. (Ой зв,зв,...!)(..,зв,..)

Творче конструювання

Перебудуйте речення так, щоб підмети в них стали звертаннями, запишіть їх. Підкресліть головні члени речення.

1. Земля мене з дитинства підіймала, хліб дала з піснями солов'я.
2. Шумить Дніпро-ріка, ростуть дерева гінко.
3. Діти люблять, оберігають казкову природу рідного краю.
4. Школярі охороняють зелені насадження.
5. Жайворон в'ється над полями.
6. Квітне й радіє моя голубоока Волинь.

Домашнє завдання:

**Опрацювати теоретичний матеріал
– параграф 30.**

**Виконати вправу з будиночком на
ст. 111.**